

LA PEÇA DEL MES

JULIOL 2017

CARTELL PER A L'EXPOSICIÓ DE BLONDES I PUNTES D'ARENYS DE MUNT DE 1906

Enric Sagnier i Villavecchia

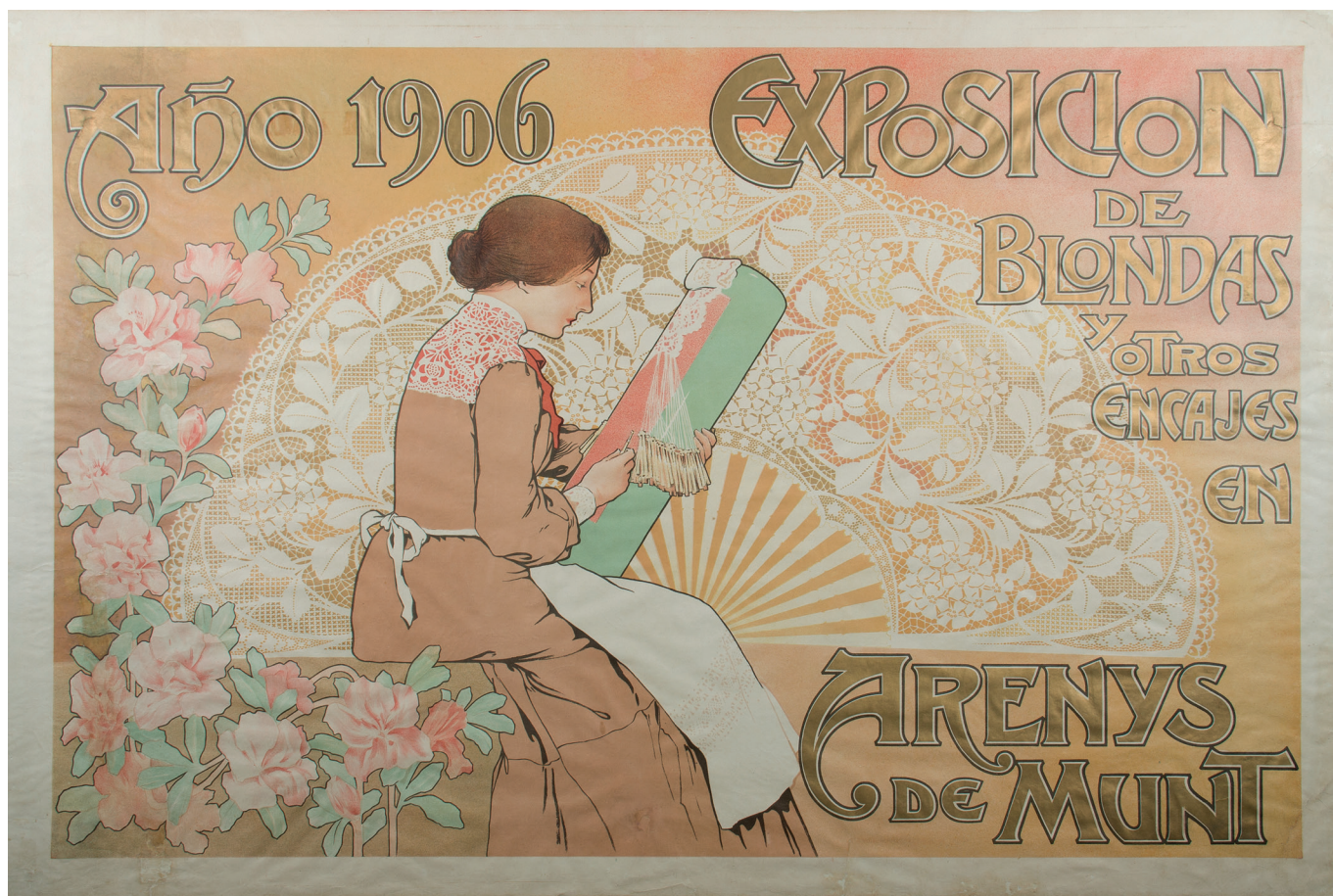
museu.arenysdemar.cat
museu@arenysdemar.cat
Tel. +34 93 792 44 44

MUSEU MARÈS DE LA PUNTA
c. de l'Església, 43
08350 Arenys de Mar

MUSEU MOLLFULLEDA DE MINERALOGIA
c. de l'Església 37-39
08350 Arenys de Mar

CARTELL PER A L'EXPOSICIÓ DE BLONDES I PUNTES D'ARENYS DE MUNT DE 1906

Cartell per a l'exposició de blondes i puntes d'Arenys de Munt, 1906
Autor: *Enric Sagnier i Villavecchia*
Museu d'Arenys de Mar
Núm. reg. 378 i 3462
Foto: *Irene Masriera*

La peça del mes és un cartell modernista, que anuncia l'exposició de blondes i puntes que tingué lloc a Arenys de Munt l'any 1906. La part central, l'ocupa la figura estilitzada d'una puntaire, que destaca sobre el fons d'un ventall de puntes obert. Aquest motiu queda emmarcat per una garlanda de flors i per les lletres que anuncien l'exposició. Tota la composició està acolorida amb una combinació de tons ocres, marrons i vermellors que contrasten amb el verd del coixí, i ressalten el blanc de les puntes i del davantal de la noia. Cal tenir en compte que han passat cent onze anys des que es va editar i els colors originals han perdut força.

El cartell es va imprimir al taller d'arts gràfiques Barral Hermanos, fundat per Josep Gual, pare de l'artista barceloní Adrià Gual. Més tard es fusionaria amb la indústria litogràfica Seix i passaria a denominar-se Seix i Barral. Aquest taller va ser un dels que més va contribuir al cartellisme català.¹

La tècnica emprada per a imprimir-lo s'anomena cromolitografia, una evolució de la litografia que es basa en el principi químic de rebuig recíproc entre l'aigua i les matèries grasses. Si amb aquesta darrera només es requeria una pedra calcària brunyida on es dibuixa el motiu a estampar, amb la cromolitografia calien tantes pedres (matrius) com colors tenia el dibuix.²

1 · GIRALT-MIRACLE, Daniel, "Els tallers catalans, la indústria gràfica", en *Cartells catalans: del modernisme a l'Exposició Internacional del 1929*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2007, p. 9 i p. 110.

2 · BLAS BENITO, Javier (coord.). *Diccionario del dibujo y la estampa: vocabulario y tesoro sobre las artes del dibujo, grabado, litografía y serigrafía*, Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, Madrid, 1996.

Així com de la majoria de cartells de l'època se'n pot saber l'autoria perquè estan signats per l'artista, aquest no ho està, i això ha fet que durant molts anys, no se sabés qui l'havia dissenyat. Molt més tard, possiblement per la similitud de l'estil, es va atribuir al cartellista Antoni Utrillo.³

Finalment, fent recerca sobre l'exposició de blondes al dipòsit digital de premsa històrica *Trencadís* i a l'hemeroteca de *La Vanguardia*, van aparèixer dues notes referents a l'auto-

ria del cartell. La primera, de *La Vanguardia*,⁴ diu el següent: "El inteligente arquitecto don **Enrique Sagnier** se ha prestado a dibujar los carteles anunciadores de la mencionada Exposición, sin remuneración alguna." La segona, publicada al diari *Egara*⁵ de Terrassa, fa saber que: "En la fachada de la Casa Consistorial se ha fijado un hermoso y artístico cartel, lleno de vida y colorido, anunciando la Exposición regional de blondas y encajes de Arenys de Munt, proyectado dicho cartel por el arquitecto don **Enrique Sagnier**."

Puntaires d'Arenys de Munt

Foto: *Adolf Mas*, 1906
Institut Amatller de l'Art Hispànic.
Arxiu Mas

Qui era Enric Sagnier

Enric Sagnier va ser un arquitecte, nascut a Barcelona l'any 1858 i mort a la mateixa ciutat l'any 1931. Tothom que ha visitat la ciutat comtal ha vist alguna obra seva, encara que no n'ha estat conscient. L'edifici d'habitatges d'estil neogòtic, conegut amb el nom de casa dels germans Pons, que es troba al principi del passeig de Gràcia, el Palau de Justícia de Barcelona, que va projectar amb l'arquitecte Josep Domènech Estapà, o el temple del Tibidabo són tres dels seus projectes més coneguts. Però no cal apropar-se a Barcelona per a veure les seves obres. Algunes de les elegants torres unifamiliars que

podem veure al passeig dels Anglesos de Caldeses i al passeig del Marquès de Casa Riera de Sant Vicenç de Montalt, són projectes seus, així com un dels panteons més bonics del cementiri d'Arenys de Mar.⁶

Sagnier va gaudir d'un gran reconeixement durant els cinquanta anys que va exercir la seva professió. Va treballar per a l'alta burgesia i per als ordes religiosos, però també va projectar edificis més modestos, cases per als obrers i edificis públics. Al catàleg de la seva obra hi ha inventariats gairebé quatre-cents projectes.⁷

3 · LLODRÀ, Joan Miquel, "Un cartel para la casa Fiter = A Poster for Casa Fiter, Lacemakers", *Datatèxtil*, número, 24, 2011, p. 6-23.

4 · *La Vanguardia*, año XXV, número 11.949, Barcelona, 27-02-1906, p. 2.

5 · *Egara*, año XV, número 706, Terrassa, 2-6-1906, p. 4.

6 · *Sagnier arquitecte: Barcelona 1858-1931*, Antonio Sagnier, Barcelona, cop. 2007, p. 563-564.

7 · *Ib.*, p. 502-588.

És per tot això que inicialment causa sorpresa que fos autor d'un cartell, de fet, ara per ara, és l'únic que se li coneix. Al mateix temps això també explica perquè durant tants anys se n'ha ignorat l'autoria, senzillament qui el va dissenyar no era un cartellista.

Cal aprofundir en la biografia de Sagnier per descobrir que l'arquitecte va tenir una sòlida formació artística, tant musical com en dibuix i pintura, gràcies a la posició acomodada de la seva família. Va arribar a ser un virtuós del violí. Estudià amb el pintor Simó Gómez (1845-1880) i sembla que també rebé classes a la Llotja, "Aquest pòsit cultural li donà un gran domini del dibuix i del color."⁸ Tant la música com la pintura van ser unes activitats que només desenvolupà en l'àmbit privat.

Sagnier també va tenir una estreta relació amb els millors artistes gràfics de l'època a través del [Cercle Artístic de Sant Lluç](#) del qual fou membre fundador. Se li atribueix, amb seguretat, el disseny del segell de l'entitat. També participà en diversos projectes del Cercle en col·laboració amb Alexandre de Riquer, Antoni Utrillo, i l'orfebre Frederic Masriera entre d'altres.

L'època d'esplendor del cartell modernista

Per entendre més la singularitat d'aquesta peça cal repassar breument la importància del cartell en aquella època (finals del segle dinou i principis del vint), quan va esdevenir el suport publicitari per excel·lència, gràcies als avenços en les arts gràfiques, entre aquests la cromolitografia, que permetien fer els cartells en color. En aquella època l'ofici de dissenyador gràfic no existia, de manera que els autors eren pintors, il·lustradors i escenògrafs, entre els quals, Ramon Casas, Adrià Gual, Martí de Riquer...

El cartell tenia la consideració d'obra artística. En els concursos de cartells, convocats per marques comercials i entitats, s'atorgaven grans premis en diners i atreien els millors artistes. Prestigioses galeries d'art en feien exposicions i s'editaven revistes únicament dedicades a mostrar-los. Eren també objecte de col·leccionisme, tant és així que molts dels fons de cartells que avui dia estan dipositats en museus catalans, tenen el seu origen en col·leccions particulars d'aquesta època.⁹

L'any 1906 no es va convocar cap concurs per triar el millor cartell per a l'exposició. A més a més tenim una peça sense signar i l'estil no es pot comparar amb certesa amb cap altre cartell de l'època. Segurament, en el seu moment la gent va saber qui n'era l'autor, però amb els anys se'n va perdre la memòria.

⁸ · BARJAU, Santi, *Enric Sagnier*, Labor, Barcelona, 1992, p. 15.

⁹ · SALOM VIDAL, Victòria, "El cartell modernista català", *D'art*, 1979, número 5, Barcelona, p. 78-103.

Política i puntes: l'exposició de l'any 1906

La Esquella de la Torratxa
Any 28 Número 1436
1906 juliol 6

L'exposició de blondes i puntes de l'any 1906 ve precedida de cinc anys de picabaralles polítiques, amb destitucions i reposicions d'alcaldes, emprisonaments i manifestacions. Els protagonistes d'aquests fets van ser d'una banda Miquel Torrent, representant del caciquisme i alcalde fins a l'any 1901, i de l'altra Ramon Vernis, capdavanter del catalanisme creixent.

Fora molt llarg d'explicar aquí els incidents¹⁰ que van tenir lloc aquells anys, i tampoc és el propòsit de l'article. El cas és que

Miquel Torrent tenia el suport del que, en aquell moment, era diputat a Corts pel districte d'Arenys de Mar, Josep Elies de Molins. Aquest, a instàncies del primer, va fer tancar a la presó Ramon Vernis mentre era batlle d'Arenys de Munt. Aquest emprisonament causà grans protestes que perjudicaren Elies de Molins, que va perdre les eleccions a Corts a favor de Joaquim Sagnier, germà d'Enric Sagnier. Deu ser a partir d'aquest moment que es va establir, diguem-ne, una aliança política entre Vernis i Sagnier, que durà molts anys.

El gener del 1906 Ramon Vernis recuperà l'alcaldia i just un més després va fer la proposta d'organitzar una exposició regional de puntes que va rebre el suport de les autoritats més altes. Joaquim Sagnier aconseguí una subvenció de 500 pessetes del ministre de Foment, per a l'exposició.¹¹

Probablement va ser el mateix Sagnier qui va demanar al seu germà de fer el cartell, o havent-se'n assabentat, aquest últim es va oferir personalment a fer-lo sense cobrar. No se sap quants exemplars se'n van editar. Actualment n'hi ha tres de localitzats. El cartell va agradar molt i únicament rebé crítiques perquè estava escrit en castellà.¹²

L'exposició de blondes i puntes, celebrada entre l'1 de juliol i el 19 d'agost, va tenir molt d'èxit i va suposar un increment d'encàrrecs per a les puntaires del poble.

Al Museu d'Arenys de Mar es conserven dos exemplars d'aquest cartell amb els números de registres 378 i 3462. Un d'ells era als magatzems de l'Ajuntament d'aquesta població i va ser recuperat per Josep Maria Pons Guri, l'altre, estava en possessió de la senyora Enriqueta Borrell que el va donar al Museu l'any 1988. Un tercer exemplar està dipositat a l'Arxiu Missé d'Arenys de Munt.

Isabel Tudurí Valls
Bibliotecària

- [Arenys de Munt: bibliografia dispersa](#)
- [Cròniques retro](#)

456 LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

APOSTROFANT A ARENYS DE MUNT
EXPOSICIÓN REGIONAL DE PUNTAS Y BLONDAS

Del natural.

Passavan dos maduixaires
cridant: «Quítiti... duixas... iá dot-
iá dotze, noyas, maduixas!... [zel...
quant una d'elles, de prompte,
espurnejantli la vista,
y ab el puny clós, cega, boja,
comensá á llensar insults
poch més ó menys, com la mostra:
—¡Qui es aquest grandíssim brut,
mort de fam, poca vergonya,
brétol, ximple, carcama!,
que s' entreté en tirar sorra?...
¡Mal com no caus d' un quint pis
quedant, ó fet un coca,
ó be en cinquanta bocns!...
¡Tant si ets dona, com si ets home,
aixís t' empassis un os
quant te menjís la carn d' ollal...
¡Vulgui Deu qu' un automóvil
avuy te passi per sobre
y t' deixi fret, mort... cadaore!,
sens poguer d' un parenostrel...
¡Aixís t' entressin els lladres
robante 'ls diners y 'ls mobles,
y no poguessis cridar
fins que t' vingrés á socorre
el municipal del barri...
(que 'n tindrás per estona)...
¡Permeti Deu...!
—¡Qu' es aixó
qué li passa, bona dona?—
li preguntá un transeunt
que passava per sa vora.
—Que desde dalt dels balconés,
alguna mala persona,
m' ha empastit las maduixas
omplintme 'ls cistells de sorra...
L'endemá s' va sapiguer
que van enjega una bomba
y que 'ls que la tripulavan,
per no caure massa prompte,
llessavan lastre á l'espay
y buydavan sachs de sorra.

MANEL NOEL

La Comissió oficial, davant de la Casa de la Vila, pocs moments avans de la inauguració.

Diplomacia conjugal
ó qui juga no dorm

Lloch de la escena: gabinet de consulta del doctor X. Son las cinch de la tarde.
El doctor, acabada ja la feyna del día, se disposa á sortir.
En aquell moment sonan dos copets, discretament donats sobre la mampara.
—¿Hi ha permís?
—Endavant.
Y apareix la pálida figura del senyor Prunera, un dels més antiche clients del reputat doctor.
—¡Holal! ¿Vosté per aquí? ¡Sempre tart, com de costum! Dos minuts més, que hagués trigat, me trobava fora.
—¿Cóm vol arreglarho! Las meas ocupacións... El doctor, sonrihent:
—¡Las sevas ocupacións!... La seva incurable pe-
resa. ¡A quin' hora s' ha llevat avuy?
—A las deu...

—¡No digni mentidas!...
—A las onze...
—Vaja, posemnos á la rahó y diguém á las dotze.
El senyor Prunera, sense contestar, balanceja el cap, donant á entendre que 'l doctor ho endavina.
—Bueno, descápellis. ¿Qué té? ¿Qué li passa?
—Passarme, res. Fet y fet, vinch á trobarme com sempre. El cap pesat, sumergit en constant mal humor, prompte á enfádamme per qualsevol tonteria...
—¡Perfectament! ¿Y á qui 'n donará la culpa de tot aixó? A vosté mateix. ¿No li he dit mil vegadas que la causa de tot lo que li passa es aquest malehit vici de llevarse tart?
—Potser sí qu' es aixó, pero ara com ara no 'm trobo en disposició de sentir sermóns. L' objecte que 'm porta aquí es d' una indole més seria.
—¡Carambal! Ho diu ab un tó, que acabará per donarm'ho entenent.
—Aixís ho espero. Escolti.
El doctor, comprenent que, en efecte, l' assumpto es grave, borra immediatament la amistosa rialleta que estona há vagava pels seus llabís y 's disposa á escoltar.

(c) Ministerio de Cultura 2006

10 · FORN, Francesc, *Petita història d'Arenys de Munt*, El Set-ciències, Arenys de Mar, 1999, p. 135-137,147, 157.

11 · *Egara*, año XV, número 698, Terrassa, 7-4-1906, p. 2.

12 · *La Costa de Llevant*, any XIII, núm. 20, Canet de Mar, 19-5-1906, p. 7.

Llegada de los diputados a las Casas Consistoriales de Arenys de Munt

ce mos de francés-español y español francés por la suma copiosísima de palabras de una y otra lengua que contiene, por la precisión de sus versiones y por el sistema rigurosamente científico que ha precedido á su confección.

El admirable diccionario de Toro y Gómez supone una séria, compleja y concienzudísima labor; es obra que honra verdaderamente nuestra bibliografía y está destinada á prestar grandes servicios á la cultura española.

Exposición de encajes y blondas de Arenys de Munt

El domingo último fué inaugurada en Arenys de Munt la Exposición de encajes y blondas, para cuyo acto llegaron allí por la mañana el Gobernador civil interino D. Joaquín Sostres, el presidente accidental de la Excm. Diputación provincial Sr. Oms, el diputado á Cortes D. Joaquín Sagnier, el diputado provincial por aquel distrito D. Pío Valls y el secretario particular de la primera autoridad civil de la provincia Sr. Gascón.

Recibieron á los expedicionarios en la estación de Arenys de Mar los diputados provinciales Sres. Coderch (D. Joaquín) y Bartrina, la Junta organizadora de la Exposición y una representación del Ayuntamiento.

En carruajes dispuestos al efecto se dirigieron los expedicionarios á Arenys de Munt, en donde la Corporación municipal con su Alcalde D. Ramón

Vernis les recibió á los acordes de una marcha ejecutada por la banda de la población.

Esta se hallaba engalanada con banderas, gallardetes y follaje, y en la calle de la lítera y en la plaza de Manzano la gente se agolpaba para saludar á los distinguidos huéspedes.

Después de las presentaciones de rubrica, se formó la comitiva, dirigiéndose, procedida de la banda, á la plaza antes mencionada. A la puerta de la iglesia se había levantado un retablo con la imagen de Nuestra Señora del Remedio, ante la cual se celebró una misa, que oyeron los expedicionarios y el público, resultando un acto solemne la elevación de la Divina Forma.

Acto seguido se procedió á bendecir é inaugurar la Exposición, á la que han concurrido 124 expositores, siendo admirables la infinidad de labores verdaderamente primorosas y ricas, debiendo consignarse una bñanova ejecutada por D.ª Josefa Catá, viuda de Catá, de 79 años de edad, y una cortinilla de sagrario, labor realizada por una religiosa y en la que se han empleado más de dos mil bolillos, y una custodia de encaje hecha por la niña Gertrudis Maresma.

La industria que nos ocupa ha adquirido en Arenys de Munt tal desarrollo, que basta decir que trabajan más de dos mil almohadillas y que los jornales importan semanalmente unas 5.000 pesetas.

Los visitantes recorrieron todos los locales y admiraron y

Instalación de la casa Vda. de P. Guasch y Presas Tohalls, rizos y encajes

Ilustración Católica. "La Hormiga de Oro"

Año XXIII, 7 de juliol de 1906,
pàg. 430

BIBLIOGRAFIA

BARJAU, Santi. *Enric Sagnier*, Labor, Barcelona, 1992.

La Costa de Llevant, any XIII, núm. 20, Canet de Mar, 19-5-1906, p. 7.

Diccionario del dibujo y la estampa: vocabulario y tesoro sobre las artes del dibujo, grabado, litografía y serigrafía, Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, Madrid, 1996.

Egara, año XV, número 698, Terrassa, 7-4-1906, p. 2.

Ib., número 706, 2-6-1906, p. 4.

FORN, Francesc. *Petita història d'Arenys de Munt*, El Set-ciències, Arenys de Mar, 1999.

GIRALT-MIRACLE, Daniel, "Els tallers catalans, la indústria gràfica", en *Cartells catalans: del modernisme a l'Exposició Internacional del 1929*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2007, p. 9 i 110.

LLODRÀ, Joan Miquel, "Un cartel para la casa Fiter = A Poster for Casa Fiter, lacemakers", *Datatèxtil*, número, 24, 2011, p. 6-23.

SAGNIER, Antoni. *Ruta Sagnier. Arquitecto*, Instituto del Paisaje Urbano i Antonio Sagnier, Barcelona, 2009

Sagnier arquitecte: Barcelona 1858-1931, Antonio Sagnier, Barcelona, cop. 2007.

SALOM VIDAL, Victòria. "El cartel modernista catalán", *D'art*, 1979, número 5, Barcelona, p. 78-103.

La Vanguardia, año XXV, número 11.949, Barcelona, 27-02-1906, p. 2.